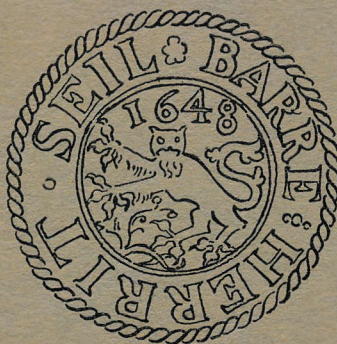

BIDRAG TILL BARA HÄRADS BESKRIVNING

TEXTIL ALLMOGESLÖJD

AV

HENRIETTE COYET

BARA HÄRADS HEMBYGDSFÖRENING'S FÖRLAG

BIDRAG TILL BARA HÄRADS BESKRIVNING

TEXTIL ALLMOGESLÖJD

AV

HENRIETTE COYET

BARA HÄRADS HEMBYGDSFÖRENING'S FÖRLAG

Färgtrycksplanscherne äro utförda å Malmö Tryckeri- & Pappersbolag, Malmö.

LUND 1923, AKTIEBOLAGET SKÅNSKA CENTRALTRYCKERIET

“En hustrus snällhet mätes efter antalet av de vackra sängtäcken, dynor- och åkedynor, som hon tillverkar“, säger Jonas Frostensson Svanander i sin doktorsavhandling om Bara härad, som 1796 utgavs på trycket i Lund.

Han var son till prosten Frosten Svanander i Hyby och hade således vuxit upp i en av de socknar i Bara, som hör till häradets rikaste slöjdbygder. I de stora Vinninge- och Vismarlöfgårdarna hade han troligen allt ifrån sin barndom sett, huru ivrigt det där vävdes munkabältstücken skimrande av stjärnblomster och rödlakanstücken med mäktiga röda hjortar vandrande fram under grönskande livsträd. Och på mängder av flamskvävda dynor hade han nog sett det glada Baralejonet i språng bland tulipaner och rosor.

Hans ord betyga i varje fall, att han ägt vad de flesta av hans samtida tycks ha saknat, en öppen blick för den slöjdgärning, som ivriga och snälla hustrur utförde i sina hem runt omkring i hela Skånelandet. Egendomligt är nämligen, att ingen författare från hans tid någonsin berör den märkliga folkkonst, som så länge blomstrat i provinsen och som vid slutet av 1700- och början av 1800-talen ännu stod i sitt rikaste flor. Ej ens en så intresserad bygdeskildrare som Nils Lovén omnämner i sin bok: “Livet i Skytts härad“ med ett ord dess hembygdsslöjd. Och ändå gälla hans skildringar just den bygd, där av ålder Skånes präktigaste rödlakan blivit vävt och där hemmen än i dag äga skatter av slöjdalster märkta med gamla årtal. Så mycket värdefullare är därför för oss den unge Jonas Svananders uttalande om Barakvinnorna, och att döma av vad som ännu finnes kvar av vävnader från fordom inom hemmen, kunna vi med allt skäl tänka oss, att häradet i generationer varit befolkat av idel “snälla hustrur“.

Vid vilken tidpunkt dessa Barakvinnor börjat väva färgrik konstvävnad och sy konstsohm på linne och ylle är ett spörsmaal, som ofta framställes, men som ännu icke kunnat besvaras, liksom det överbuvdtaget ej med någon säkerhet kan avgöras, när och huru Skånes egendomligt rika och märkliga folkkonst vuxit fram och utvecklats sig till den prakt, vi känna såsom dess typiska särmärke. De äldsta med årtal märkta slöjdalster, som vi äga bevarade från Skåne, förskriva sig från slutet av 1600-talet. Men i sina mönster och genom den tekniska skicklighet, varmed dessa sömnader och vävnader äro utförda, visa de tillbaka på en lång förtid, då vävnads- och söm-

nadskonst måste ha idkats inom skånska hem. Ty endast genom många släktleds sysslande med konstrik handaslöjd har en teknisk säkerhet kunnat uppnås sådan som den, om vilken dessa arbeten bära vittne. Säkert finnas inom många Skånebygder sydda och vävda slöjdalster vida äldre än från 1600-talet, ehuru vi ej med säkerhet kunna konstatera det, då de sakna årtalsbeteckning.

I varje fall kan med visshet antagas, att konstvävnad i rika färger och mönster redan långt före 1500-talet varit bofast i Skåne liksom i hela Norden.

I de gamla Eddasångerna beskrives ofta, huru valkyrior och kämpars hustrur och döttrar "dyrt lin spunno" och "väfde bonad", och när Gudrun efter sin makes, den vittberytade Sigurd Fafnisbanes, mord flytt söderut till Danmark, beskrives, huru hon där "sydde svanar danska" och "stickade å bonad de baldes kamp söder ut på Fyn".

Ett senare vittnesbörd om de nordiska kvinnornas skicklighet i handaslöjd ger oss Olaus Magnus, Sveriges sista katolske ärkebiskop, i sin bok: "Historia om de nordiska folken", först utgiven på latin i Rom år 1555, numera tillgänglig i svensk översättning. Efter snart 400 år är det av stort och egendomligt intresse att läsa, vad den vittbereste och mångkunnige prelaten säger oss om nordisk kvinnoslöjd. Hans ord äro: "Nordens kvinnor hava beundransvärda anlag för att väva linne- och ylleväv och ägna sig med iver däråt, undantagandes lappkvinnorna. I varmare trakter av Norden, där lin finnes, spinnas därav trådar, som färgas och vävas så skickligt, att man skulle tro arbetet vara gjort i själva Latium. Jag såg en gång hos dessa folk en den vackraste linneväv med himmelsblå ränder. Då jag sedan kom till Italien och nådde Rom, fann jag en vävnad liksom gjord av samma hand, med samma randning och i allo lik den förra, dock med något litet förbehåll. De romerska kvinnorna eller, rättare sagt, männen äro som vävare mera sinnrika. Så finner man ock, att de visa mera smak i sina händers verk. Kanhända inverkar även, att de ha att tillgå urbilder av utmärkta målare, medan de nordiska kvinnorna få sina mönster från ängens blommor, från regnbågens färgspel eller från bladen, som speglas i solbelyst vatten. Men i bonader av invävda trådar i genombrutet arbete, sådana man även kan se i romerska fursteboningar, synas Nordens kvinnor avgjort överträffa alla konstvävare i världen. Sådan slöjd idka de nämligen med synnerlig smak . . . och skänka därigenom sina hus en prydnad, som går i arv till kommande slakten".

Även om vi ej visste det förut, säger Olaus Magnus oss här, att i hela Norden har det sedan gammalt varit kvinnorna, som idkat konstrik slöjd, under det att i Södern detta snarare varit en männens gärning. Han säger oss även, att det varit för att pryda sina hem, som dessa kvinnor stickat i silke och vävt bildväv. Men mest anmärkningsvärt tyckes mig hans yttrande, att Nordens kvinnor få sina mönster "från ängens blommor, från regnbågens färgspel eller från bladen, som speglas i solbelyst vatten". Ty även om man ej kan taga hans ord i så bokstavlig mening som att våra gamla nordiska kvinnor skulle själva ha skapat och diktat alla de

mönster, varmed vår folkkonst rör sig, endast påverkade utav den natur, i vilken de levat, och av de färgers spel, som omgivit dem, så är det dock otvivelaktigt hans uppfattning, att de på alstren av sin slöjd satt ett typiskt särmärke, som skiljer den från slöjden i söderns länder. Vilket givetvis icke utesluter, att den nordiska slöjden ofta rör sig med samma mönsterformer som de, vilka återfinnas i alla länder, där vävnad, sömnadskonst och spetstillverkning vuxit ut till en intresseväckande folkslöjd. Frågan om huru mönster födas, växa och vandra över världen är svårlöst, och det torde dröja länge, innan den blir tillfredsställande utredd. Vad vi däremot kunna följa och bevittna är mönsterformernas olika gestaltning och utveckling inom olika länder, beroende på den förmåga, som människorna i skilda trakter haft att utnyttja och sammanfoga dem till en mer eller mindre rik och klangfull enhet.

För mig tyckes det största intresset i vad som angår olika länders konstrika folkslöjd bestå ej i mönsterformernas ursprung utan i den egenartade prägel, som varje folk med kraften av sin begåvning påtryckt sin nationella slöjd. Ty omisskännligt visar det sig, att blott där, varest de textila mönstren på sina vandringar kring jorden mött människor med arbetsivrigt sinnelag och med utpräglad känsla för form och färg, där ha de slagit rot och blomstrat upp till rik egenart. Och där ha folkets söner och döttrar under flitigt och ofta alldeles obeaktat arbete i hemmen skänkt åt sin bygd ett märkligt inslag av färgrik konst.

Lyckligt prisa vi varje land, som fått taga i arv en dylik folkkonst, och särskilt lyckligt det, som vetat hålla den i ära, under det tiderna växlat och skridit. Sverige är ett av dessa lyckliga länder, och dess folk har från Norrland ned till Skåne skapat en konstnärligt präglad hembygdsslöjd, som under århundradenas lopp blivit till ett hela folkets dyrbara kulturarv. Nordiska folkvisor och sagor ha deras egen ton och rytm, även om deras motiv och motstycken återfinnas i andra länder både fjärran och nära. Nordisk konst har sitt särskilda sätt att måla på och dikta om naturens liv, och nordisk hembygdsslöjd har sin alldeles säregna klang i färg och mönster, även om dessa senare möta oss spridda över hela jorden, i Persien och Egypten såväl som i Norrland och Norge.

Flera gånger har jag med resande främlingar genomvandrat utställningar av vår folkliga slöjd i Stockholm och Skåne. Jag har hört engelsmän, fransmän, tyskar och ungrare uttrycka sin beundran över den växlande rikedom på mönster och den färgprakt, som här mötte dem. Särskilt minns jag ett sammanträffande med ungerska godsägare, vilka voro stadda på resa i Sverige för att studera lantbruket och dess binärningar. De besökte därunder en utställning av Baraslöjd, gammal och ny, anordnad i Bokskogen. I en stor sal voro alla väggar beklädda med gamla Baravävnader samlade från de närmaste socknarnas hem. På långa bord lågo utställda nya vävnader såsom filter, dynvar och kostymtyger samt kollektioner av vitvaruslöjd. Unga och gamla kvinnor sysslade vid vävstolar och spinnrockar.

De resande främlingarna stannade genast vid inträdet i salen förvånade och utropade med sydländsk livlighet: "Men detta är ju som en gammal saga, så märk-

värdigt och så vackert. Minst av allt hade vi väntat att få se någonting dylikt i Edert moderna land, där vi snart sagt överallt mött så mycket nytt, som visat oss, att Sverige och kanske först och främst Er provins är banbrytare på alla möjliga tekniska områden. Vi kunde ej tro, att man här plötsligen skulle stå inför ett stycke verklighet sådan som man hos oss endast läser om i gamla legender“.

De började ivrigt fråga efter prisen på vävnader, hålsömnader och spetsar, och isynnerhet lockades deras köplystnad av de färgrika flamska vävnaderna med deras fantastiska djur och skimrande blommor. När de på sina många förfrågningar ständigt fingo till svar: "Intet är till salu", steg deras förvåning till det yttersta. Man försökte förklara för dem, att alla gamla bildvävnader, som väckte deras beundran, voro ärvda föremål, som ägdes av personer, som för intet pris ville sälja dem, och att de nya slöjdstren voro förfärdigade endast till eget bruk i hemmen. "Men vad är då meningen med en utställning som denna?" frågades från flera håll. "Endast som en uppmuntran för de slöjdande kvinnorna själva anordna vi dessa utställningar ute på landsbygden. För att visa dem, med vilket intresse vi följa deras slöjdarbete", svarades det. "Vi hoppas härmed kunna motarbeta inflytandet från städernas handarbetsmagasin, vilka locka dem med moderna billighetsarbeten utan värde. Och vi vilja övertygande visa dem, vilka skönhets- och kulturvärden, som deras gamla slöjd äger och vad den betyder för deras hem. Detta är en hembygdsrörelse, som Ni skall möta ej blott här utan även på många andra ställen under Er resa genom vårt land. I somliga trakter är rörelsen mera än här inriktad på försäljning, men här i vår trakt arbetar man ännu hälst för de egna hemmen". De ungerska damernas och herrarnas överraskning var stor. "Så egendomligt", sade de, "att man här i Ert framåtskridande land kan hålla fast vid gamla vackra traditioner, så egendomligt och så lyckligt. Hos oss i Ungern ha vi även organisationer för konstrik slöjd, men allt går ut på försäljning och inkomst, allting är hos oss till salu, och att pryda och försköna sina hem ingår ej i folkets håg. På sin höjd tillverka de ännu i vissa trakter broderier och spetsar till sina dräkter". I brev, som jag senare mottagit från Ungern, har man enstämmigt sagt, att den färgrika tavlan med utställningen av folkets slöjd och med trängseln av besökande kring de gamla och nya kvinnoarbetena är ett intryck, som ej kan glömmas. Detta, att hemmets prydnad och ombonande varit den drivande impulsen till så mycket arbete, verkade på de resande främlingarna söderifrån som en oförgätlig upplevelse. Och kanske är det blott i de lyckligt lottade länder, som av ålder ägt en fri och jordbesutten allmoge, man kan möta denna fast rotade känsla för hemmets ombonande och för bevarandet av hemmets minnen.

Ehuru vi ej med någon visshet kunna våga säga, när eller huru kvinnorna i Bara härad lärt de invecklade arbetstekniker, i vilka de med tiden blivit så konstförfarna, eller vid vilken tidpunkt de först mött mönstren med de röda hjortarna, de röda lejonerna, bäckhästen och livsträdet eller de mångformade stjärnor och skimrande blomster, med vilka de sedan blivit så förtrogna, så ha vi allt skäl att förmoda, att

konstrik handaslöjd här har mycket gamla anor. Och medan mororna och gåradöttrarna ute på Baraslättarna under århundraden fortsatt att väva på sin hembygds väldiga väv, vars alster äro mångfaldiga och vars gedigenhet är oklanderlig, ha de utan att ana det arbetat fram en dikt, som utan ord men med färger och mönster sjunger bygdens och hemmets lov.

Det ligger över deras arbeten ett stänk av sol, en doft av blommande örtagårdar och ett genljud från de gamla visor och sägner, som bygdens människor i långa tider lyssnat till med glädje och undran, med bävan och andakt, medan de hört dem sjungas eller berättas under skumma vinteraftnar, då spinnrockar surrade och vävar varpades. Det är alla de minnen, som leva hos de gamla slöjdalstren, vilka binda oss vid dem och göra dem så värdefulla för våra hjärtan, långt mera än vad enbart ett vackert och skickligt gjort arbete någonsin skulle kunna bli. Hela deras tillvaro är knuten vid folket och gårdarna. De ha känt de långa arbetsdagarnas möda, men också gillenas uppsluppna fröjd. De ha sett skogar falla och nya växa upp. De ha sett odlarens flit gå fram över bygden och omdana den. De ha bevittnat, hur många gamla värden sopats bort, medan nya skapats, och under det tiden gått och otaliga människor med den, ha de gamla slöjdalstren tack vare sin fullgoda gedigenhet alltjämt levat. Deras gamla färger ha visserligen med åren bleknat och förändrats, men ingalunda försämrats. Åren ha snarare förädlat dem och skänkt dem den fina glans, som tiden beskär åt allt, vars halt är äkta och fullgod.

Kring dessa gamla alster av kvinnoslöjd växa sagor fram, som det är vår glädje att lyssna till. Slättens vidder öppna sig för vår inbillning, och på tröskeln till de gårdar, som vi se lysa där ute i sol och skymning, skymta vi de forna tiders Barakvinnor, vilka med sitt arbete tryggt sina hems bestånd och skänkt sin bygd ett arv, vars värde består trots växlande tider och växlande smak. Vi se dem stå där trygga och myndiga, men omedvetna om att deras arbetsgärning en gång efter sekler skulle bli hembygdens stolthet och dess kanske märkligaste kulturminne.

De gamla "livsträddynorna", "hjortatäckena", "lejongdynorna" och "blixtvävnaderna" ha sett många släktled av Barafolket både födas och dö. Alla alstren av deras kvinnoslöjd ha följt dem troget livet igenom, och de veta så mycket, som annars är förgätet och utplånat.

Som små fyrkantiga täcken fullvävda med blommor eller insydda med den lyckobringande valknuten ha de legat utbredda över de nyfödda barnens vaggor. Som långa drättar och täcken eller pösande dynor och jynnen ha de lagts fram på sängar och bänkar och dragits på väggarna under det bonade loftet, när det reddes till helg eller gilles. Som "brudgumssärk" och "brudaklut" och "brudanäsdruk" ha de vandrat fram till altaret i häradets alla sockenkyrkor, både där borta i den stolta och präktiga Genarps kyrka, vars höga spir synes vida över slätten, och även där nere i Mölleberga lilla kyrka, som ligger så skynd av höga backar, att man knappast varsnar det gamla trappgavelstornet, förr än man står utanför dess port.

Som förkläden randade i "rosengång" eller "munkabälte" ha de varit med om att

taga emot den trattformiga silverbägare med inristade namn och årtal, vilken fästmannen lade som "fästegåva" i gåradotterns förkläde, sedan han fått det "jaord" till sitt frieri, som han med följesvenner kommit ridande att hämta hos hennes far. Som bildrikt rödlakan med grönskande "livsträd" eller springande "röda hjortar" ha de hängt bakom "bordsändsbänken", där far i gården hade sin hedersplats. Och de ha hört honom högtidligt och tydligt läsa många kapitel ur släktens gamla bibel, men också berätta mångt och mycket om allt, som fordom timat i bygderna, och om det underliga spel, som drevs med människors barn av jättar och troll och av "varulen", av den lille hemske basiliken med de farliga ögonen, av kyrkogårdsgripen, skogsnuan och havsfrun, när hon var ute och färdades i virvelvinden och rev upp sjukdom och olycka med sitt vilda farande. Om folket, som levde under de stora ättehögarna ute på slätten, ha de hört långa berättelser och om de små lyktgubbarna, som sprungo och lyste bland skogens träd och skrämde både hästar och kvinnor från vettet. Om allt detta äro de väl underrättade. De veta också fullt besked om hur man skall taga sig till vara för onda ögon och med vilka örter och pulver man skall låta röka sig, när man varit ute för skogsnuan eller när man mött havsfrun eller när man hört trollen skratta om natten. De ha sett hästskor spikas över dörrarna med den öppna sidan neråt, för att den "lede", som följer järn, aldrig skulle kunna komma in i huset, och de ha sett Sankt Hansörten stickas in mellan loftets bräder och växa eller vissna ned, allteftersom ödet väntade dem, vilkas namn plantorna buro.

Som brokiga agedynor pösande av fjäder ha de legat i blomstermålade vagnar, när gårdens folk körde de milslånga vägarna över slätten för att dansa under härliga sommarnätter i bokskogarna vid Hækkeberga, Torup och Bökeberg. De ha också varit med, när man drog åstad till kryptan i Dalby klosterkyrka för att dricka hälsovatten och när de stora skarorna av kvinnor och män samlades kring "Värby killa", där de lågo lägrade på Finnebjers backar under hela långa midsommarnatten för att just i det ögonblick, då midsommarsolen steg upp över Romeleklint, börja dricka av det undergörande vattnet i den lilla källan, som hade kraft att skänka de sorgsna tröst och de sjuka hälsa.

Under samma blånande midsommarnatt ha de kanske sett Bäckahästen galoppa yr och gnäggande över vångar och blommande vidder, och någon gång ha de säkert även skyttat den "röda hjorten", när han under en tidig vörnatt kom ilande förbi de sovande gårdarna på sin färd från skogarna ner mot havet, där han en gång om året drack sig otörstig av vattnet i Öresund.

Till sist ha de som "lighankle" vävt av det lin, som vuxit på gården och spunnits av dess kvinnor, följt far på hans sista trygga gång från hemmet bort till graven i skygd av fädrens kyrka. Medan klockorna uppe i tornet ringde frid över den dödes minne, ha de hemvävda linnedukarna kanske i deras klang förnummit de gamla orden ljuda så, som de ljudit åter och åter över hans fäder: "Mitt liv har varit lyckligt, fyllt av möda och arbete". Och sedan kistan sänkts i hembygdens jord, ha de

långa dukarna varsamt dragits upp ur graven, vecklats ihop och under tystnad burits åter till gården och blivit nerlästa i någon av de blomstermålade kistorna, där de skulle förbida den dag, då släktens nästa man eller kvinna var redo att vandra fädrens väg.

Släktens hela liv ha de gamla kvinnoarbetena levat med. Släktens öden känna de, och släktens hemligheter bevara de. Ej under, om de tigande kunna förtälja oss minnen och sagor.

När man följer de gamla slöjdalstren från gård till gård ute i skilda bygder och lär känna deras egenartade ortskaraktär samt ser, huru de så ofta och så länge bevarats i dessa gårdar just därför att de representera släktminnena, då fängslas man oemotståndligt av denna slöjdgärning, i vilken man så levande förnimmer människan bakom arbetet och överallt spårar personlighetens insats. Inom Bara, liksom inom alla andra slöjdrika bygder, ej blott i Skåne utan i hela Sverige, är det först och främst kvinnoslöjdens tillvaro i hemmen och dess betydelse för dem, som väcker vårt starka intresse. Helt naturligt beundrar man och lär sig förstå denna slöjd på ett helt annat sätt, när man möter den ute i den omgivning, där den vuxit fram, än när man ser den ordnad i museer eller på utställningar. Det är först i allmogehemmen, som man känner dess sagostämning. Det är också där, man blir gripen av den mystik, som vilar över varje folkkonst framvuxen obeaktad och okänd av alla utanförstående, endast burens till liv av enkla kvinnors omedvetna längtan efter färg och bilder.

I några av de trygga och vänliga Baragårdar, vilka jag känner sedan gammalt, hoppas jag i ett följande häfte få införa vår hembygdsförenings medlemmar. Flera av dessa hem känna de säkerligen lika bra och kanske bättre än vad jag gör. Men det kan ju dock vara av intresse även för dem, att få en bild bevarad av dem till kommande tider, sådana de nu stå där omgivna av sina vackra välvårdade trädgårdar, där gammaldags örter ännu dofta, och där blåmunkar, riddarsporrar, Jobs tårar, Kristi blodsdroppar och höjmoder och Drottning Margaretas äppledoftande små rosor blomma sida vid sida med vår tids prunkande dalior i oändliga schatteringar, yppiga rosor, cinnior och ståtlig phlox i tusen färger. Inomhus har även nutiden satt sin prägel på dessa hem, ibland till godo, ibland till ondo. Men hur än smak och moder växlat, så möter man nästan ständigt i gårdar och hus minnen från tider som gått, och här är det som kvinnoslöjden börjar starkast tala. Här är det, som vi bäst förstå den och lära oss verkligt älska den, här binder den det förgångna vid vår egen tids levande verklighet.

I här föreliggande lilla skrift vore det meningen, att i bilder och ord ge endast en allmän översikt av Baraslöjdens kynne, av de ändamål, för vilka den arbetats fram och av de färger och mönster, vilka i stort sett prägla den.

De äldsta med årtal betecknade vävnader, vi känna från vårt härad, äro synnerligen vackra och anmärkningsvärda. De företräda även tre av Skåneslöjdens förnämligaste vävnadstekniker.

De utgöras av en flamsk agedyna märkt 1671, av ett rödlakanstäckes från 1728 (fig. 1) och av ett dukagångstäckes från 1743 (fig. 20).

Den flamska dynan har ett bildrikt mönster med bibliska motiv. Skapelsen, syndafallet och utdrivandet ur paradiset ses här avbildade på krappröd botten. De små människo- och djurfigurerna samlade i tre olika grupper överskuggas av det maktiga trädet, som växt sedan urminnes tid mitt i Edens lustgård. På denna vävnad ter det sig synnerligen präktigt med sin rikedom av blad och de vitt utgrenade rötterna, som till slut övergå i blomsterornament. Denna agedyna, som är den äldsta med årtal märkta flamskvävnad vi känna från Skåne, tillhör Kulturhistoriska museet i Lund, på vars stora textilutställning hösten 1913 den väckte berättigad beundran och säkerligen också bidrog till att Baraslöjden av de utsedda prisdomarna belönades med utställningens första pris. Tyvärr kan denna dyna ej här bli reproducerad, men i dess ställe har avbildats en annan dyna (fig. 7) med samma mönster, även den bördig från Bara härad. Den äges sedan flera år av Dansk Folkemuseum, och dess mångårige föreståndare, direktör B. Olsen, har meddelat, att den är köpt i trakten av Hvilan, således troligen i Burlövs socken. Denna dyna är visserligen ej märkt med årtal, men allt tyder på, att den ej i ålder kan skilja sig betydligt från den, som finnes i Lund.

Rödlakanstället av år 1728 är en typisk västskånsk vävnad med sina sex röda hjortar insatta i åttkantiga rutor, vilka inramas av à la grecque bårder med svarta ornament på gul botten. Hjortens form och hela utsmyckning är av det slag, som har sitt egentliga stamhåll inom Skytts och Oxie härader, men som även sparsamt möter oss annorstädes. Vad som särskilt utmärker denna hjort äro de starkt utgrenade benen och de med stor omsorg utförda hornen med sina många taggar, som ha samma längd som djurets kropp. Vävnadens färg är djup och glödande; två hundra år ha ej kunnat förstöra dess prakt.

Den äges av Maria Andersson i Grevie, Kyrkheddinge socken, och har nu i 4 generationer gått i arv på kvinnosidan av samma släkt. Hennes mor, Elna Andersdotter från Vinninge, Hyby socken, har haft tället med som hemgift, och hennes mormor har ärvt det av sin syster Ingar Berntsdotter i Tirup, Tottarps socken, vars initialer äro invävda bredvid årtalet. Hon var enligt Elna Andersdotters uppgift stenrik, och som änka ägde hon sju gårdar och därtill både pengar och vävnader i mängd. Hon dog barnlös, och systemen ärvde gården i Tirup och bland andra täcken och dynor även detta, som hon skattade så högt, att hon aldrig ville visa det för någon främmande människa. Då jag första gången såg detta täcke, ägdes det ännu av Elna Andersdotter. Hon var en högst originell och myndig mora, som hade en god talemått, och då jag en höstdag, sedan det tidigt börjat skymma, kom in i hennes gård, mottog hon mig ytterst avmått och föga uppmuntrande. Jag sade, att jag hört mycket omtalas hennes märkvärdiga hjortatäcke, och att jag skulle vara glad att få se det. "Jag har inga varken täcken eller dynor, som visas för främmande människor", svarade hon kort. Jag försökte övertyga henne om att jag ej var så värst främmande, ty jag bodde på Torup, gräns om gräns med hennes gård i Mölleberga. Hon såg en stund tvivlande på mig, så sade hon lika kort: "Och skulle herrn på

Torup låta sin fru vandra omkring på vägarna så här dags, när det redan är kvällsdags? Det får man mig minsann inte att tro“. Övertygad blev hon inte, förr än jag förmådde henne att följa mig ut genom gårdsporten och hon där fått se min vagn med de fyra fuxarna, som voro välkända i trakten. “Men vad skall nu allt detta betyda“, sade hon fortfarande misstroget, “vad kan frun på Torup ha att göra med mina gamla vävnader? Kom bara ihåg att här säljs ingenting.“ Sedan jag åter igen bedyrat henne, att jag ingenting ville köpa utan bara få se det omtalade täcket, fick jag åter igen följa henne in i huset. Så småningom öppnades även den stora kistan, och det i linnedukar insvepta täcket togs fram. “Ja, var så god och se på det nu“, sade hon godmodigt skrattande, “men kom bara i håg, här säljs ingenting, och fråga inte om priset, för då blir jag rasande“. Och medan jag stod i beundran inför detta prakttäcket började hon berätta: “Undra på om jag inte kan med främmande människor, som kommer och är förvetna på vad man äger; min man och jag skulle en gång för en del år sedan köra till Lund, och så får den ena hästen en sten i foten och vi får stanna mitt på landsvägen, mannen hoppar av och jag sitter och håller i tömmarna, och så kommer det bäst som det är en ridande herreman. En dunders karl och en präktig häst var det, han stannar mitt för oss och blir förveten på vad som fattas hästen, men bäst som det är ropar han till mig: “mor vad kostar dynan, som hon sitter på?“ Jag blev gnistrande arg och svarade inte ett endaste ord, och så ger han sig till att ropa med en röst som en basun: “är hon döv? Jag frågar vad kostar dynan?“ “Den kostar mer än han kan betala, för den säljs inte för allt guld i världen“, svarade jag, och det kokade i mig av ilska. “Det var dumt det, den skulle ha passat bra hemma hos mig“, säger mannen och rider sin väg. När far kommer upp till mig igen, säger han: “Det var bra du svarade honom som du gjorde, men tag det med ro, det kan finnas så oförsämr folk, att de går fram till själva kungen och säger “vad kostar din rock? Den skulle passa mig“. Och så skrattade vi båda två. Men se från den dagen tror jag inte mer än nått och jämt dem, som fara ikring och äro förvetna på nästans ägendom, och från den dagen hänger också mormors gamla agedyna här på väggen, i någon vagn har den inte kommit sedan dess, och här trodde jag så visst, att den skulle få vara i fred, men nu för tiden är allt så konstigt och bakvänt, så man vet inte längre någon råd för att skydda sig och inte ens kan man vara med ro i sin egen gård — men dom som man råkar ut för, kan ju vara bättre och sämre i alla fall“.

Den tredje i ålder av Baravävnaderna är dukagångstäcket märkt 1743. Det hör till sällsyntheterna bland ej blott vårt härads utan hela Skånes slöjd. Man känner nämligen för närvarande endast två vävnader av denna typ; den ena finnes i Bara och den andra i Oxie, båda stamma från trakterna kring Sege å. Dukagång är annars ej någon vävnadsslag, som i allmänhet möter i dessa bygder, och utom dessa två täcken känner man ej från Skåne några större dukagångsvävnader helt i ylle. I hela östra och sydöstra delen av provinsen, där som bekant denna teknik har urgammal hemortsrätt, väves den alltid med ylleinslag på linnebotten. Varken i färg och ej

heller egentligen i mönster likna dukagångsdrättarna nere i österlen och dukagångstäckena kring Sege å varandra, ehuru en del mönsterformer äro de samma. Förekomsten av dessa intressanta och färgrika täcken här i västra Skåne verkar förvånande och har något av gåtans lockelse över sig. Den bestyrker även åsikten, att mönstrens vandringar äro svåra att förklara och svåra att följa.

Täcket äges av Hanna Jönsson i Tottarps socken. Hon har som hemgift fört det med sig från sitt föräldrahem i Kyrkeby, Görslövs socken. Modern, Sissa Jönsdotter, har ärvt det av sina föräldrar, Jöns Jönsson och Gertrud Hansdotter i Kyrkeby. Vem som vävt det vet man ej, men Sissa Jönsdotter har mer än en gång sagt sin dotter på tal om denna vävnad, som var hennes stolthet, att den gått i arv inom hennes släkt från mor till dotter under så lång tid man kan minnas tillbaka, och att hennes mors förfäder, så vitt hon visste, aldrig haft sin hemvist annat än i Görslövs och Burlövs socknar.

Dessa tre var på sitt sätt märkliga vävnader äro fullgoda representanter för gammal Baraslöjd, och under de 250 år, som förflutit sedan agedynan med bilderna från Edens lustgård blev vävd, har det år från år till fram emot förra hälften av 1800-talet lagts oändligt många vackra och välgjorda arbeten till det slöjdarv, som Bara-kvinnorna bragt samman och lämnat som en värdefull gåva åt släkt och hembygd.

Men utom de tre vävnadsslag, som dessa slöjdalster företräda, äger Bara härad flera andra. Egentligen kan man säga, att inom denna landsbygd har arbetats alla de tekniker, som tillhöra gammal skånsk allmogeslöjd. Alla utom en, nämligen den förnämliga spetsknyppplingskonsten. Vi möta nämligen ingenstädes inom Bara några prov på att dess kvinnor i forna tider sysslat med knyppling. Spetsar ingå blott obetydligt i den gamla häradsdräkten, och till de klutar och kragar, som man numera finner kantade med smala tunna spetsar, ha alltid använts sådana från Vadstena. Under äldsta tider tycks varken klut eller krage varit utsirade med spetsar. Och de som kantat de hålsömmade kragarna på männens bröllopsskjortor, äro troligen ej gjorda inom häradet. I varje fall äro de påfallande enkla och grova.

De tekniker, som av ålder ha hemortsrätt inom Bara, äro av *vävnader*:

Rödlakan, ganska rikligt.

Flamskt, mycket rikligt.

Krabbasnår, sparsamt.

Dukagång, sparsamt.

Trensaflossa, ganska sparsamt.

Munkabälte, rikligt.

Opphämta, rikligt.

Rosengång, mest till förkläden.

Bandvävnad, till förkläden.

Av sömnader finnes:

Schattérsöm i ylle, sparsamt.

Twistsöm, rikligt.

Korsstygnssöm, rikligt.

Udskårssöm, sparsamt.

Stoppad hålsöm, sparsamt.

Bottensöm, ganska rikligt.

Flätade fransar, sparsamt.

Rödlakan har mest vävts i södra Bara, och dess hela typ liknar påfallande den från Skytts och Oxie. Se t. ex. hjortatäcket (fig. 1) och liljestjärnsdynan (fig. 4) m. fl. Men andra rödlakansmönster förekomma även i Bara, som vi ej känna från dessa två härader, t. ex. i dynan med kronornamenten (fig. 6) samt den med sköldblad och flickor (fig. 3). Hjortatäcket (fig. 2) liknar snarast vävnader från Färs härad i mönstrets hela uppställning, men hjorten har en enkel teckning, som är egenartad i sitt slag. Täcket är köpt från ett egendommigt gammaldags hem i Bjäreshögs socken, där två gamla systrar, Elna och Ellena Olsson, de så kallade "mostrarna i Bjäreshög", bodde ensamma och knappast någonsin ville släppa någon inom sina dörrar. Ryktet talade vitt och brett om allt vad de ägde i sina kistor och om alla de pengar, som funnos gömda här och var i det lilla huset. De hade ingen släkt och ingen som de brydde sig om. Efter flera misslyckade försök att få hälsa på dem fick jag slutligen en gång komma in till dem. Det var en sommardag, som jag kom körande genom Bjäreshögs by; i den lilla "haven" fick jag se de små "mostrarne" stå i spedetröjor och vadmalskjolar med mörkblå rutiga bomullssjaletter knutna i nacken. Jag stannade genast hästarna och hoppade ur vagnen och gick rakt fram till dem och frågade, vad det var för en fin buske, som växte under fönstret. "Vem är hon, som inte känner ambrot", svarade den minsta av mostrarna. Jag sade vem jag var, och samma moster sade igen: "Jaså, köra kan man på Torup, men Guds härliga örter känner man inte till där; känn så den doftar". Jag bad om en liten kvist av busken för att plantera i min have. Jag fick den, och så småningom blevo vi bekanta. Efter en lång stunds tvekan öppnades även husets lilla blåmålade dörr, och jag fick komma in och se den oändlighet av gamla vävnader och gamla dräkter med smycken, som förvarades i väl låsta kistor. "Det går an att se, men tro inte man får köpa något", sade med sträng ton den talande mostern; den andra teg ihärdigt och såg ogillande på systemen. Jag tackade till slut för allt vad jag fått se och frågade, om jag fick komma igen. "Åhja, men inte allt för snart", blev svaret. En dag året därpå fick jag emellertid ett bud från "mostrarna", om jag ville komma till Bjäreshög. Jag fann den lilla tigande Ellena sängliggande och mycket sjuk. Den andra sade genast vid mitt inträde: "Nu ska vi nog båda snart till att dö, och vi är ju så gamla så det är tid på. Men jag har någonting jag vill visa först". Hon tog fram ur en låda en väl inlindad vävnad och visade mig det sällsynt vackra rödlakans-täcket med hjortarna mellan livsträden. Jag hade ej fått se det vid mitt förra besök och stod alldeles förvånad över dess härliga färg och intressanta mönsterteckning. Den lilla gumman såg på mig stolt: "Jo, jag kunde tro, man skulle bli förvånad", sade hon, "det är också det finaste av allt vad vi ha

i vårt hus, men i graven kan man ju inte ta det med sig, och nu är jag hågad sälja det, för då vet man ju att det kommer till hederligt folk. Bestäm själv vad det ska kosta.“ Den lilla Ellena borta i sin säng teg alltjämt, men virrade ogillande på huvudet. Sedan jag köpt täcket med lika mycken glädje som överraskning, frågade jag, om man visste något om vem som vävt det. Därom kunde jag emellertid ej få någon upplysning. Det hade tillhört Elnas och Ellenas föräldrar och farföräldrar, som alla ägt och bott i samma gård i Bjäreshög, men vidare visste de ej. I täcket äro insydda bokstäver och ett numera ganska oläsligt årtal, som skulle kunna vara 1812. Men vävnaden förefaller vara mycket äldre. De båda små mostrarna levde ännu någon tid, men nu äro de för länge sedan döda, och allt vad de ägt och så sorgfälligt bevarat är sålt på auktion och skingrat åt olika håll. Deras ambrokvist har blivit en stor buske och fått många avläggare uppe i Torups örtagård och deras vävnad med de fyra livsträden, i vilka små fåglar sjunga livets lovsång, är den intressantaste Skånevävnad jag äger. — De Bara-socknar, i vilka rödlakan av ålder företrädesvis tycks ha vävts, äro Mölleberga, Bjäreshög, Tottarp och Hyby. Men ehuru Bara äger mycket vackra rödlakansvävnader, kan man ej säga, att bygden haft någon så rikhaltig produktion av detta vävnadsslag som t. ex. Oxie och Skytts eller Färs och Herrestads härader.

Flamskt har däremot vävts i stor myckenhet inom häradets *alla* socknar och företer avgjord likhet med det från Torna, detta systerhärad, med vilket Bara alltid varit förenat under samma tingslag. Om uppkomsten av den blomsterrika flamskvävnaden från trakterna kring Lund går en gammal berättelse, vilken jag här återger, dock med det tillägg, att man ej äger några faktiska bevis för dess riktighet. Enligt denna skulle på 1500-talet flandriske vävare och väverskor ha inkommit till Skåne, och av dessa skulle några ha bosatt sig ute på landsbygden i grannskapet av Lund. Man namnger t. o. m. en viss Alhed Mynter såsom den kvinna, som skulle ha lärt allmogedöttrarna i dessa trakter att väva flamskväv. Konsten att väva på upprättstående vävstol har utan tvivel varit känd i Skåne långt före 1500-talet, ty den har överallt varit den ursprungliga formen för vävandet. Redan bland mycket tidiga nordiska fornfynd förekomma sådana små upprättstående vävstolar, som ha alldeles samma form som de flamskvävar, vilka skånskorna än i dag begagna. Ehuru man egentligen intet vet om Alhed Mynters slöjdgärning bland Torna och Bara kvinnor, kan det ju dock vara möjligt, att hon lärt dem använda den vävnadsteknik, som efter henne blivit kallad “flamskt” och som har vissa egenartade avvikelser från den vävnad på stående ränning, vilken användes i andra trakter av Norden. Hennes undervisning har då fallit i god jordmån och burit riklig skörd. De för Bara flamskvävnad mest typiska mönstren äro: “de röda lejonerna”, vilka här förekomma oftare än något annat mönster, samt de “flygande fåglarna”, de “krönta hjortarna” och “blomsterkransarna”, där hela dynan är övervävd endast med blommor. För övrigt finnas många dynor med bibliska bilder såsom: “bebådelsen”, “flykten till Egypten”, “lammet med fanan” och den så kallade “Noachs duva”. “De schäckiga hästarna”, “den blåa bäckhästen”, “papegojorna under trädet” och “foglarna på vitflammig botten” känna vi endast från Bara.

I allmänhet har man trott sig finna, att i de härader, som av ålder hört samman i tingslag, där har kvinnoslöjden ett starkt framträdande frändskapsdrag. Såsom stöd härför kan nämnas bland många andra de förhållanden, som äga rum emellan Torna, Bara och Harjagers härader. I gamla tider hörde ju som bekant dessa tre områden till en och samma domsaga med tingsplats i Dalby. I dessa tre härader har även slöjden utvecklats i likartade former, och särskilt är detta påfallande vad flamskvävnaden angår. Ej blott mönstren och färgerna utan själva vävnadens kvalitet och tyngd utvisa en bestämd likhet och ge samma intryck av kraft och livfullhet. Dessa härader utgöra även tillsammans den bygd, där flamskvävnad sedan fordom vävts i största mångfald, under det att man i Rönnebergs och Onsjö härader, med vilka Harjagers under en senare tid blivit införlivat, så gott som aldrig finner spår av flamskt. Ett likartat förhållande råder även emellan Torna och dess närmaste granne i öster, det slöjdrika Färs. Här finnes återigen ingen flamskvävnad, men däremot en ypperlig rödlakansproduktion, vartill Torna ej har något motstycke. Man kan därför med allt skäl antaga, att den samfärdsel, som skapats genom gemensamma tingsställen och marknadsplatser, spelat en ganska betydande roll vid utbildandet av den egenartade ortskaraktär, som präglar olika traktens slöjd och som i väsentlig grad bidrager att göra Skånes allmogeslöjd så skiftande rik och praktfull.

Om den egenartade *dukagångs*-vävnad, som en gång tillverkats inom det lilla mycket begränsade området vid Sege å i södra Bara och norra Oxie, har här ovan redan talats, och för närvarande kan intet vidare därom tilläggas.

Om *krabbasnåret* från Bara kan ej heller mycket sägas. Det har endast vävts mycket sparsamt, och man återfinner det egentligen blott på randiga drättar, oftast sammansatt med smala rödlakansränder. Dess mönster äro glesa och enkla och ha ingen likhet med krabbasnåret från södra eller östra delarna av provinsen, där det ju formligen dignar under färgrika mönstermotiv.

Trensaflossa är en av de tekniker, som särskilt tillhör västra Skåne, och därav har även Bara en del ganska vackra alster, som isynnerhet återfinnas i Mölleberga och i gårdarna däromkring.

Munkabälte och *opphämta* ha vävts hela häradet runt, och därav finnes en mängd arbeten bevarade. De på opphämta oftast förekommande mönstren äro den så kallade "essa stjärnan", samt "riddarstjärnan" och "åttabladsstjärnan". Dessa täcken ha alltid mönster i ylle på botten av bomull i blått eller vitt. I äldre tider har opphämta vävts med linnevarp, men egendomligt nog finnas inga sådana arbeten bevarade inom vårt härad.

Munkabältets enda mönsterform utgöres av en liten fyrkantig stjärna, den lilla välkända och så flitigt vävda "munkabältsstjärnan". Med stor uppfinningsförmåga har den blivit använd och sammansatt på otaliga olika sätt. Vävnaderna i denna teknik skimra av olikfärgade stjärnblommor och lysa som vårliga ängar, isynnerhet där mönstrets små blommor blivit samlade i större och mindre grupper på en mörk bottengrund. Inom Bara äro dock de flesta munkabältsvävnaderna endast på tvären

randade, men även där äro stjärnorna insatta på olika sätt och ge ofta prov på fantasi och på lust att gå egna vägar. En vacker art av denna vävnadsteknik äga vi i Bara i de randade förkläden, som inom några socknar brukats till häradsdräkten. De äro hållna i dämpade färger av kochenilj, mörkgrönt och krukkeblått.

Rosengång har mest gjorts till förkläden och vävts i en mångfald av olika randningar. I äldre tider har det vävts i linne, men senare i bomull. Bland *yllesömnader* ha *tvist* och *korsstygn* arbetats i stor mängd i hela häradet, *schattérsöm* däremot mera sparsamt. Och det är blott ett fåtal dynor av detta slag, som man med viss-het kan säga vara gjorda inom häradet, men dessa äro både vackra och intressanta.

Vitvaruslöjd har aldrig inom Bara idkats med samma iver som vävnad, men häradet äger dock en art därav, som är anmärkningsvärt vacker och som förekommer här i större mängd än annorstädes i provinsen. Det är den så kallade *bottensömmen*, en västskånsk teknik, som troligen fordom blivit sydd i alla härader utmed Öresund, men varav nu ej finnas många kvarlevor. Dock har man återfunnit dem stänkvís både i Skytts, Bara och Luggude. De flesta av dessa alster höra hemma i Bara. Fordom har denna sömnad mycket arbetats även i Danmark.

De gamla bottensömnader vi äga kvar, ha varit använda som infällnader i örngott svar och som bårder på "hanklen". De stamma från Mölleberga, Hyby och Burlövs socknar.

Knutna och trädde spetsar återfinnas i alla trakter av häradet och ha nästan alltid arbetats som utsmyckning på örngott svar. De vanligaste av dessa spetsar ha mönster i stjärnor och rutor av olika former eller av flickor, gäss och små träd, den s. k. "lilla gåsapigan". Inom Lyngby socken finnes en särskild art av knutna och trädde örngottsspetsar, vilka äro intressanta och mycket påminna om gamla italienska nätspetsar. I Skåne återfinnas dessa spetsar även i Torna och Vemmenhög och i ett par härader av Kristianstads län. De ha över hela nätbottnen fortlöpande, täta och fint utsydda stjärnmönster och äro helt olika våra andra trädde spetsar.

"*Udskårssöm*" och "*stoppad hålsöm*" förekomma sparsamt inom häradet, och liksom vitvaruslöjden i allmänhet tyckas dessa arbetstekniker under ganska lång tid varit bortlagda inom Bara-hemmen. *Fransflätningarna* från Bara äro tämligen enkla i mönster, och denna art av slöjd har aldrig inom häradet nått någon större utbredning.

De alster av kvinnoslöjd, som i detta häfte avbildats, utgöra endast en provkarta på de arbeten, vilka under gångna tider tillverkats inom häradet. Att medtaga alla dem vi känna härifrån, skulle krävt oändligt mycket större utrymme än det vi här förfoga över. Ej heller ha här avbildats några arbeten, vilka som hemgift eller arv inkommit till våra bygder. Av sådana finns ej obetydligt. Men då det varit önskemålet att med detta lilla häfte ge en kort, översiktlig bild av Baraslöjdens egenart och att visa den sådan den under tidernas lopp vuxit fram under flitigt arbete och bevarats i så många fall med omutlig minnesgodhet, hade det ju varit meningslöst att här medtaga, vad man enligt lämnade uppgifter visste vara tillverkat utom hära-

dets gränser. Inom grannhäraderna och även mycket längre bort träffas ofta Baravävnader, och av dem ha här även lämnats några prov, då de varit av särskilt intresse. Men skulle man samla alla de arvegods, som man vet vara utvandrade härifrån, skulle man därmed kunna fylla ännu ett helt häfte, vilket hembygdsförningens ännu mycket begränsade tillgångar ej för närvarande tillåta. Vi veta till exempel, att på 1830-talet ärvde Hanna Olsdotter, som var "enagåradotter" från Mölleberga, av sina föräldrar Ola Rasmusson och Ingar Jönsdotter ej mindre än 60 stycken präktiga agedynor, vilka nu med hennes barn och barnbarn vandrat ut kring bygderna. En av dessa dynor finnes ännu i Bara, den "duvodyna" som Ingar Jönsdotters dotterdotters dotter, Karolina Olsson i Bökesåkra, äger och troget bevarar i sitt hem. De övriga återfinnas i många olika bygder, bland annat ända uppe i Luggude härad. Detta är ett enstaka exempel bland många.

I en av Bara härads många vackra trädgårdar växer en väldig alm, som för 142 år sedan planterades av prosten Frosten Swanander. Vid trädets fot står även en av honom ditsatt gråsten med följande inskrift:

"Hägnaden
Plögdes
Först
1773,
Almen sattes 1780,
Gatorne omlagdes
1799—1800—1801,
Gör ock du något,
Eftervärld."

Skåne har många sådana gamla vårdträd, i vilkas kronor minnen susa. Till dem räknar jag även de livsträd, som invävdades på täcken och dynor och av vilka vi i Bara äga många. Liksom almen i Hyby trädgård ha de sett många tider komma och gå. De ha varit med om att många hägnader plöjts, många gator lagts om och många träd planterats. Under vårt röda livsträd från Bara skulle jag vilja insätta Hyby-prostens maningsord något omskrivna:

Forntid satte trädet,
Nutid hägnade det,
Gör ock du något,
Eftervärld.

FÖRTECKNING ÖVER PLANSCHERNA.

1. Rödlakantäcke, märkt 1728—IBD. Ägare: Maria Andersson, Grevie, Kyrkheddinge socken, vars mormor ärvt täcket av sin moster Ingar Berntsdotter, Tirup, Tottarps socken.
2. Rödlakantäcke, märkt AP 1812 (?). Ägare: Henriette Coyet, Torup, Bara socken, som 1886 köpt täcket av Elna och Ellena Olsson, Bjäreshög, de s. k. "mostrarna i Bjäreshög".
3. Agedyna i rödlakan. Ägare: Hans Christensson, Bara socken, som ärvt dynan efter sin fader Christen Nilsson. Dynan antagligen vävd av ägarens farfars mor Anna Andersdotter, som med sin man Christen Hansson bodde i Bara by i slutet av 1700-talet, där de på arrende innehade samma gård, som deras sons sons son nu innehar.
4. Agedyna i rödlakan, märkt IHS—IID. Anno 1785. Ägare: Hans Christensson, Bara socken. Dynan möjligen vävd av Ingar Jönsdotter, hustru till ovannämde Christen Hanssons bror Jöns Hansson.
5. Agedyna i rödlakan, märkt med nu oläsliga bokstäver i korsstyg. Ägare: Ida Jönsson, V. Skrävlinge socken, Oxie härad, som ärvt den av sin mormor, vars mor Ingar Larsdotter från Mölleberga socken anses ha vävt den.
6. Agedyna i rödlakan, märkt KPD. Ägare: Ingrid Andersson, Hesselberga, Lyngby socken. Dynan har tillhört hennes mormor Karna Mauritsdotter, Vismarlöv, vars mor anses ha vävt den.
7. Agedyna i flamskvävnad. Ägare: Dansk Folkemuseum, som på 1880-talet inköpt den från trakten av Hvilan.
8. Agedyna i flamskvävnad. Ägare: Per Andersson, Hesselberga, Lyngby socken, som 1917 köpt dynan på auktion efter Anna Larsson, Dunstorp, Lyngby socken, som ärvt den från sin mormors mor, Karna Per Lars, Dunstorp.
9. Täcke i flamskvävnad, märkt NHS. Ägare: Elsa Wrangel von Brehmer, Skogsgård, Genarps socken. Täcket köpt på Hækkeberga, Genarps socken, men i övrigt intet känt om dess ursprung.
10. Agedyna i flamskvävnad, märkt AAD—1782. Ägare: Henriette Coyet, Torup, Bara socken, som köpt dynan 1886 av Bengta Olsson, Bäckagården, Bara socken, som erhållit den i hemgift av föräldrarna, Gertrud Bengtsdotter, Mölleberga, och Ola Svensson, Rånglagården, Bara socken.
11. Agedyna i flamskvävnad, märkt END—1796. Ägare: Bella Tott, Skabersjö, Skabersjö socken. Dynan köpt på godset på 1870-talet, men i övrigt intet känt om dess ursprung.
12. Agedyna i flamskvävnad, märkt IID. Ägare: Hilda Kockum, Rosengård, V. Skrävlinge socken, Oxie härad, som köpt dynan av Pål Hansson, Rosengård, vilken ärvt den av sina morföräldrar, Karna och Pål Hansson, Mölleberga socken.
13. Agedyna i flamskvävnad. Ägare: Elsa Wrangel von Brehmer, Skogsgård, Genarps socken. Dynan köpt på Hækkeberga, Genarps socken på 1870-talet, ursprung i övrigt okänt.
14. Agedyna i flamskvävnad. Ägare: Anna Jonsson, Genarps socken. Dynan i början av 1880-talet köpt på auktion efter Sven Jonsson, Toppeladugård, Genarps socken, dess härstamning i övrigt obekant.
15. Agedyna i flamskvävnad, märkt HOD. Ägare: Kerstin Nilsson, Hasselbjer, S. Sallerups socken,

- Oxie härad, som ärvt dynan från sitt fädernehem i Vismarlöv, där hennes mor, Hanna Ottosdotter, vävt den.
16. Agedyna i tvistsöm, märkt KLD—1815. Ägare: Johanna Johansson, Örup, Esarps socken. Dynan uppgives vara sydd av ägarens mormors mor, Anna Nilsdotter, g. m. Per Haraldsson i Hemmes-torp, Kyrkheddinge socken.
 17. Jynne i korsstygn, märkt AIS—AID—EID—1790. Ägare: Mathilda Larsson, Vallby, Kyrkheddinge socken, som ärvt det från sin farmors mormor, Anna Anders Jons, Vesum, Knästorps socken.
 18. Agedyna i schattérsöm, märkt EJD—1784. Ägare: Pehr Pehrsson, Åkarp, Burlövs socken, som köpt dynan på auktion efter Mätta Arvid Anders, Åkarp.
 19. Agedyna i schattérsöm, märkt EBS—CTD—ANO—1790. Ägare: Hanna Svensson, Kongsmarken, Esarps socken, som ärvt dynan efter sin mor, vilken fått den med sin förste man, Nils Pålsson, Uppåkra socken, i vars föräldrahem den tidigare funnits.
 20. Täckle i dukagång, märkt KOD—1743, möjligen senare tillsatt. Ägare: Hanna Jönsson, Tottarps socken, som ärvt täcket från sina morföräldrar, Gertrud Hansdotter och Jöns Jönsson, Kyrkeby, Görslövs socken.
 21. Agedyna i rödlakan. Ägare: Hanna Jönsson, Tottarps socken, som ärvt dynan från sina ovan-nämnda morföräldrar.
 22. Agedyna i rödlakan. Ägare: Hanna Jönsson, Tottarps socken. Dynan härstammar från hennes svärmors, Elna Jacobsdotters, föräldrahem i Tottarp.
 23. Agedyna i schattérsöm, märkt KAD. Ägare: Kerstin Jöns Nils i Greve, Kyrkheddinge socken. Dynan vävd i början av 1800-talet av Karna Albrektsdotter, äldre syster till ägarens förste man.
 24. Agedyna i flamskvävnad, märkt COD—1812. Ägare: Ingeborg Wrangel von Brehmer, Lund. Dynan köpt i Hyby socken.
 25. Agedyna i tvistsöm. Ägare: Anna Strandberg, Torup, Bara socken, vars morfars mor, Elna Andersdotter, Kyrkheddinge socken, sytt dynan på slutet av 1700-talet.
 26. Agedyna i schattérsöm, märkt IOS—AID—1803. Ägare: Anna Grankvist, Mölleberga socken, vars mans första hustru ärvt dynan från sitt fädernehem i Tirup, Tottarps socken.
 27. Agedyna i tvistsöm, märkt EID—1826. Ägare: Ellen Persson, Lund, vars mormors mor, Elna Jönsdotter, g. m. Mauritz Jönsson, Vismarlöv, Hyby socken, sytt dynan.
 28. Spetsar till örngottssvar. Ägare: (överst) Maria Åkerberg, Kyrkheddinge socken, som ärvt örngottet av sina föräldrar i Kyrkheddinge: (underst) Anna Christensson, Hesselberga, Lyngby socken, vars mormor Bengta Christensdotter, Hesselberga, sytt örngottet.
 29. Bårder till handklän och örngottssvar. Ägare: Henriette Coyet, Torup, Bara socken. Bården överst till vänster, märkt KPD 1833, härstammar från Rånglagården, Bara socken; den överst till höger, märkt KPD, köpt av skogvaktaren Anders Nilsson på Torup, från vars svärföräldrahem i Hyby den härstammar; den nedersta kommen från Anna Larsdotter, Önsvalagården, Mölleberga, tidigare ursprung obekant.
 30. Förningsduk. Ägare: Signe Forsberg, Borggård, Brågarps socken, som köpt duken på auktion i Kyrkheddinge socken.
 31. Bård till örngottssvar, märkt AOD, senare tillsytt. Ägare: Anna Olsson, Kvarnby, Husie socken, Oxie härad, från vars styvmors, Elna Andersdotters, föräldrahem i Nordanå, Görslövs socken, bården härstammar.
- (För utförligare text till planscherne hänvisas till "Gammal allmogeslöjd från Malmöhus län", H. 2, 5—8, där samtliga återfinnas.)

Fig. 1.

Fig. 2.

Fig. 3.

Fig. 4.

Fig. 5.

Fig. 6.

Fig. 7.

Fig. 8.

Fig. 9.

Fig. 10.

Fig. 11.

Fig. 12.

Fig. 13.

Fig. 14.

Fig. 15.

Fig. 16.

Fig. 17.

Fig. 18.

Fig. 19.

Fig. 20.

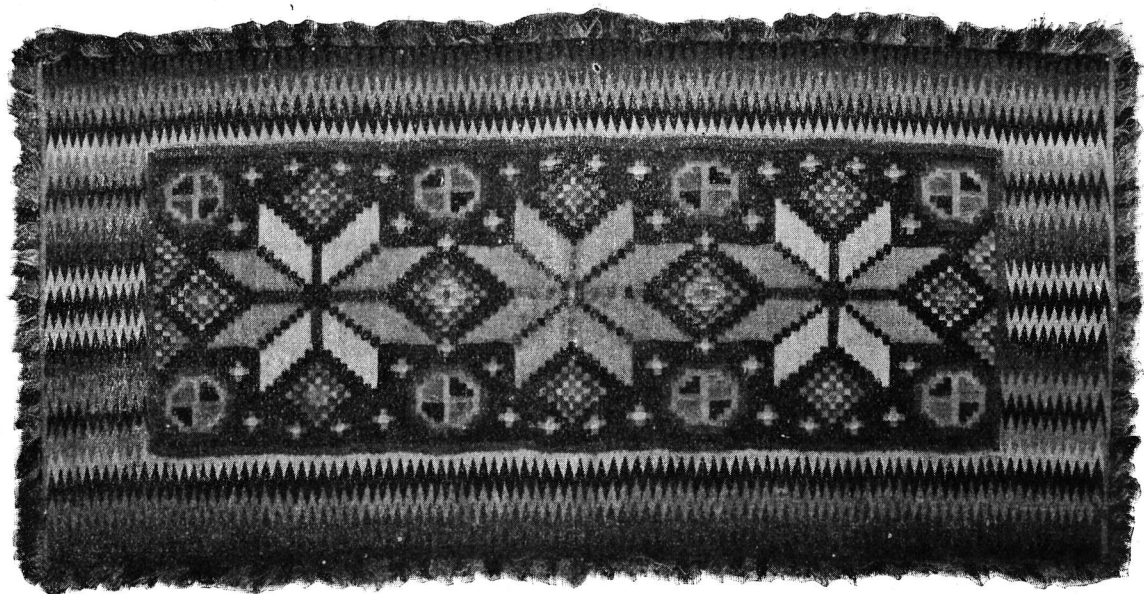

Fig. 21.

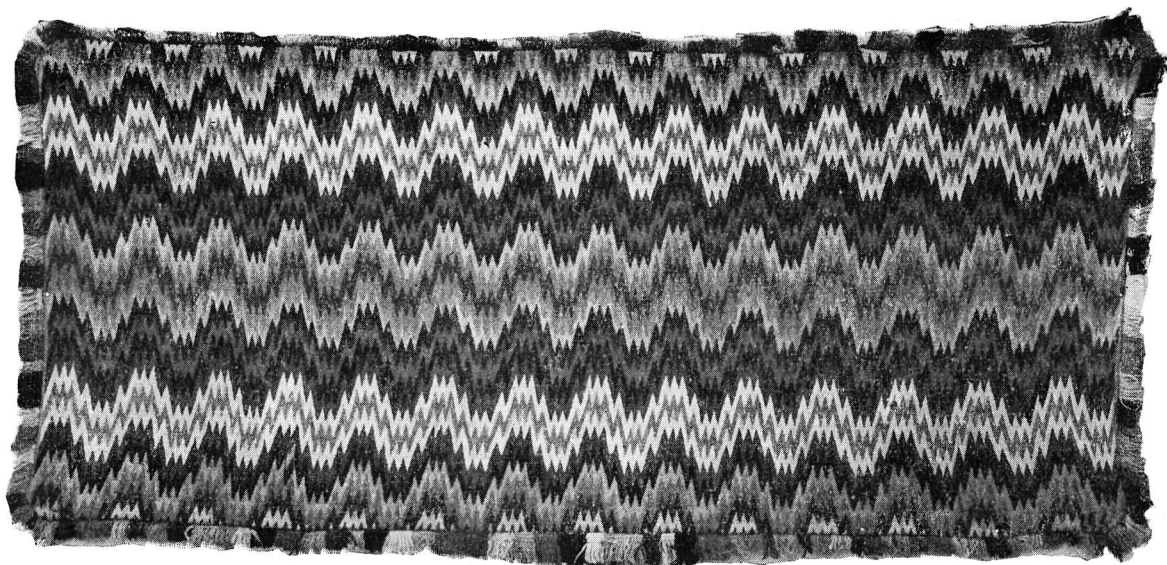

Fig. 22.

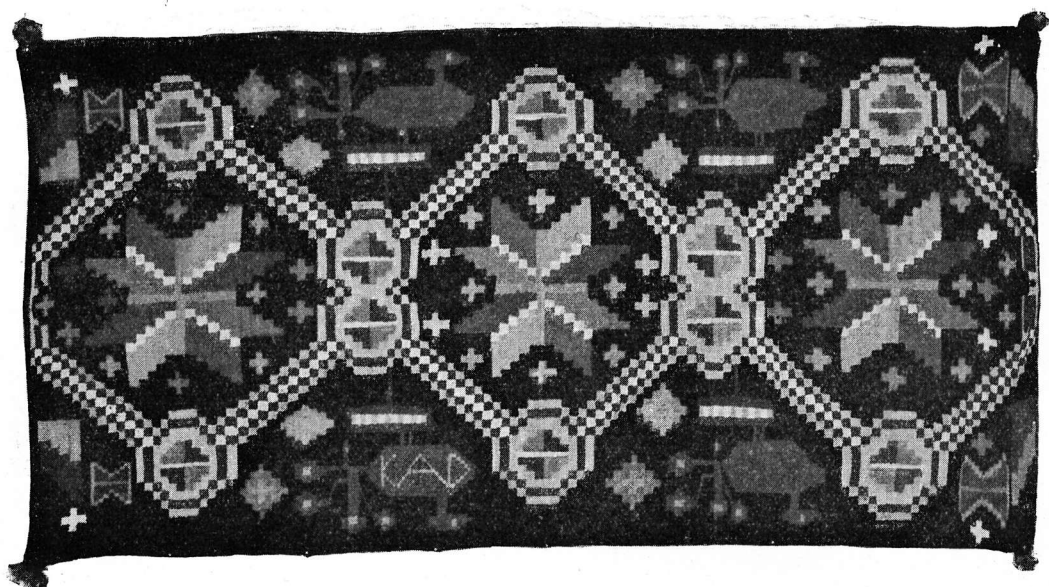

Fig. 23.

Fig. 24.

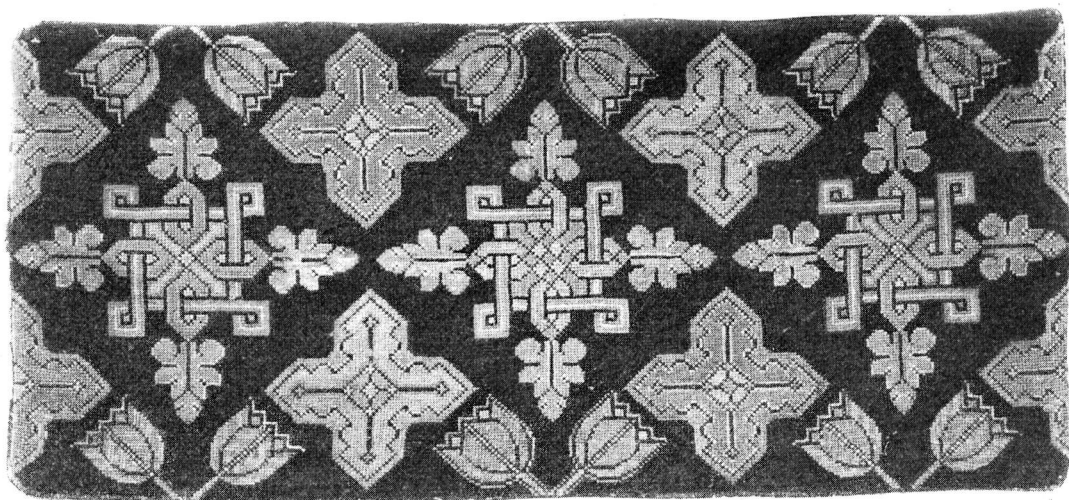

Fig. 25.

Fig. 26.

Fig. 27.

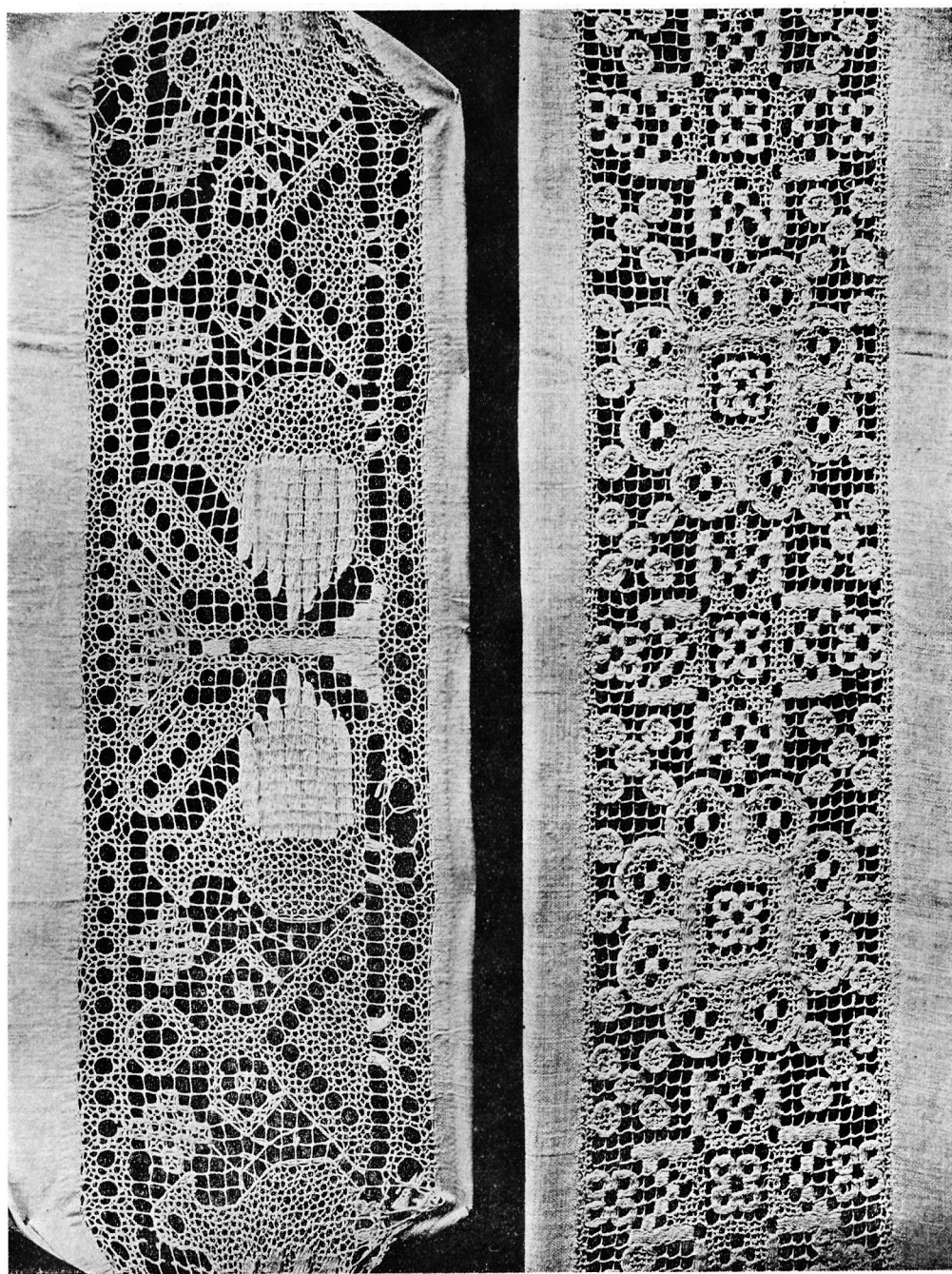

Fig. 28.

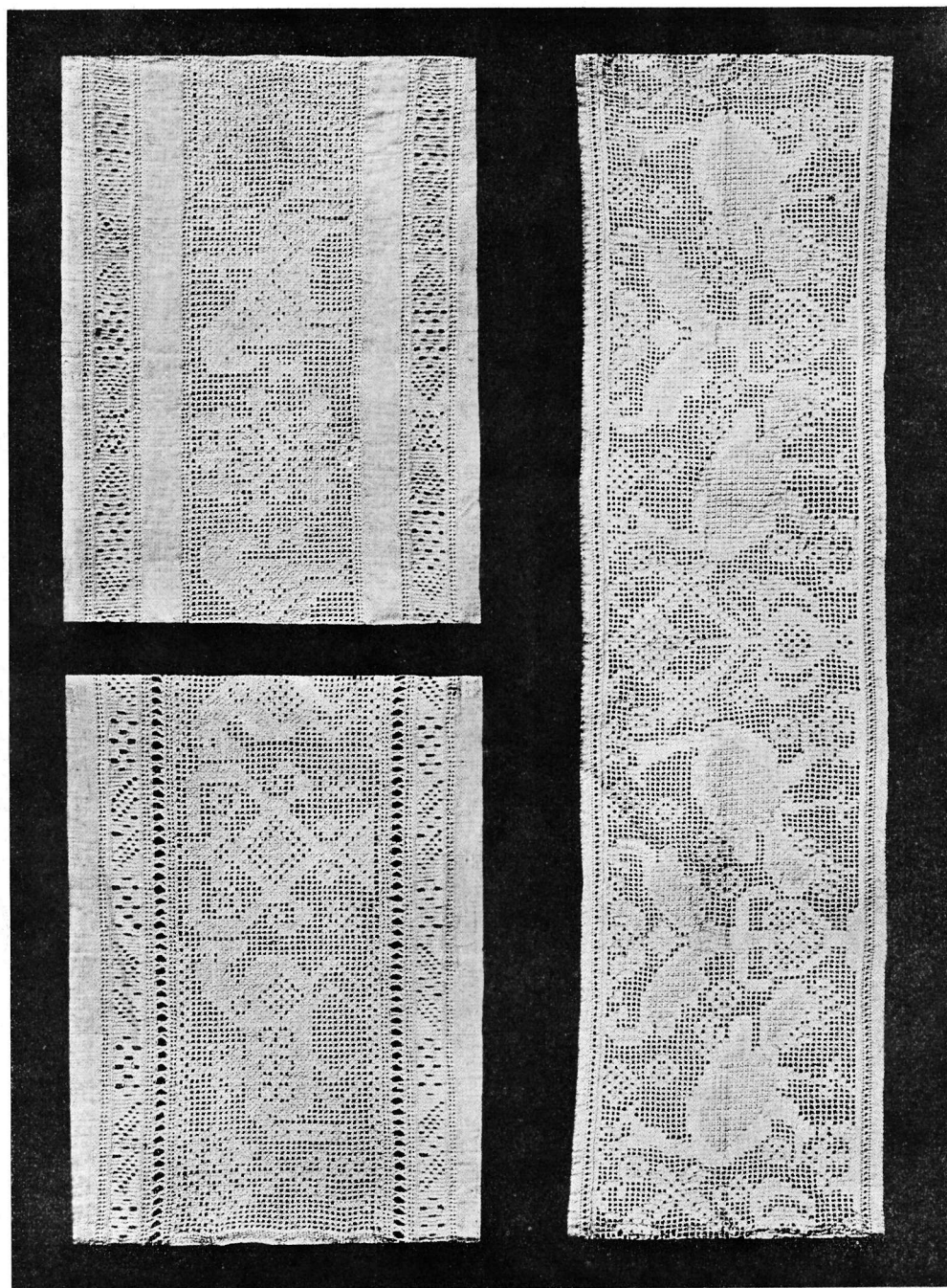

Fig. 29.

Fig. 30.

Fig. 31.

